

Nieuwsbrief IVN Eemland

Maart 2021

De lente is in aantocht!

Agenda

- **Algemene Ledenvergadering:** datum moet nog worden geprikt. Komt in volgende nieuwsbrief. Of wordt apart gemaïld naar alle leden en donateurs.
- **Zaterdag 15 mei,** excursie naar Zwanenbroekje en de Millingerwaard. Reservedatum 25 september. Informatie en opgeven via: Excursies@ivn-eemland.nl

De kwekerij/boomgaard tegenover Paleis Soestdijk

- Er zijn veel nieuwe ontwikkelingen. Begin dit jaar is de nieuwe gebruikersovereenkomst door Paleis Soestdijk en IVN Eemland ondertekend. Het is dus na bijna 2 jaar van Trees for Peace overgegaan naar IVN. Het past beter bij de doelstellingen van IVN.
- Het betreft hier een graag bezochte historische toplocatie, welke zich goed leent voor educatie over natuur en duurzame voedselproductie. Het is waarschijnlijk voor het eerst dat IVN Eemland een terrein in beheer heeft. We zijn hier zeer blij mee. Ook het Paleis is zeer tevreden met onze aanpak en is blij met IVN als partner in educatie.
- Inmiddels zijn er veel nieuwe vrijwilligers bijgekomen; Gerda Spruit coördineert de bloemenpluktuin. Voor nieuwe aanleg of uitbreiding hebben we deze winter subsidie verkregen van KIEM. Dit besteden we nu aan een grotere bloemenpluktuin/moestuïn en

Van links naar rechts Göran Christiansson, Els van Weering, Wim Kok en Gerda Spruit. Foto's Joke van Luin.

een kruidentuin (beide met houtsnipperpaden), aan een rij bijzondere eetbare besdragende heesters en aan diverse rassen tafeldruiven voor in de kas en buiten langs draad. Van enkele mensen hebben we veel doornloze bramen gekregen; er staat nu een rij van 20 meter langs draad. Dat wordt dus veel plukken en proeven, ook voor bezoekers.

- Waar mogelijk zullen we nog meer wilde bloemen zaaien. Er komt een nieuwe imker met maximaal 2 bijenkasten i.p.v. 4. We willen niet teveel concurrentie met de wilde bij.
- Door een gevarieerde aanplant willen we de natuur versterken. Daarvoor hebben we deze winter ook een flinke takkenril aangelegd; al het snoeihout gaat daarop. Dit voorjaar leggen we nog een broeihoop aan, dicht bij de Praamgracht, waar ringslangen hun eieren in kunnen afzetten. Afgelopen jaar hebben we al een paar ringslangen gespot. We zien op het terrein ook veel sporen van dassen die er komen foerageren.
- Dit voorjaar en najaar willen we weer open dagen organiseren. En bloemenplukdagen in de zomer. We werken ook aan educatieve activiteiten samen met het Paleis. Als corona het toelaat komen er straks weer workshops i.s.m. Göran.
- De activiteiten zullen o.a. in deze Nieuwsbrief en op de website van IVN Eemland worden vermeld. Onze informatie op de website wordt binnenkort aangepast. Els van Weering beheert deze info en helpt bij alle educatie. We zien jullie straks graag op de kwekerij/boomgaard, liefst in alle seizoenen.

Online leren over de natuur

- Meer leren over de natuur vanuit je woonkamer, achtertuin, balkon of de trein. We brengen met de IVN Natuuracademie online de natuur naar je toe. En we hebben een aanbod met laagdrempelige E-learning. Je hoeft nog niet veel te weten over natuur, hebt niet per sé een account nodig en een deel van het aanbod is gratis. Bekijk de verschillende [e-learnings](#).
- Op het youtubekanaal van de KNNV worden regelmatig interessante lezingen geplaatst. Op dit moment vind je er onder meer lezingen over Korstmossen door Anneloes ter Horst en Het verborgen leven van schimmels in levende planten door Bart Heijne. [Bekijk hier](#) alle digitale lezingen van de KNNV.

Gratis Beleef de Natuur-kalender

- De Beleef de Natuur-kalender 2021 zit boordevol doe-tips, buitenactiviteiten en interessante natuurweetjes. Dat is niet alleen leuk, het is ook nog eens goed voor je gezondheid én je geluksgevoel. [Download](#) de kalender.

Huiskat grote vijand van patrijs

- De patrijs, een echte boerenlandvogel, lijkt na twintig jaar terug te komen in de Eempolder. Althans, jager Ralf van Soest (25) heeft er drie gezien bij Hoogland. Maar niet de jager of een vos is hun grootste vijand; dat is tegenwoordig de huiskat.
- De vogel, een fazantachtige, heeft het moeilijk in Nederland. Sinds 1975 is zo'n beetje 90 procent van de populatie verdwenen. Dat komt vooral door de intensivering van de landbouw, waardoor rommelige grasranden en houtwalletjes verdwenen. Ook predatie, gegeten worden door roofdieren, speelt een rol.

Een haan. Foto Caspar Hurdeman

- Doordat de patrijs zich goed schuilhoudt, is hij heel moeilijk te zien. Van Soest weet niet of de patrijs recent gezien is in de polders rond Bunschoten, Baarn en Eemnes. „Ik sluit niet uit dat hij nooit weggeweest is”, zegt hij.
- Die vinden ze tegenwoordig weer in de Eempolders omdat veel boeren meedoen aan vogelvriendelijk weidebeheer. Ze leggen plas-drasgebieden aan en maaien niet al het gras meteen rigoureuus weg. Van Soest: „De patrijs houdt van een beetje ruig terrein met gras en riet, daarbij kleuren ze mooi weg zodat niemand ze ziet. En als hij je ziet staan, drukt hij zich weg. Kom je nog dichterbij, dan vliegt-ie weg.”

● Ook zijn er meer boeren gekomen die her en der akkergewassen verbouwen zoals bieten en mais, met bloemranden eromheen, merkt Van Soest. Houtwalletjes worden ook her en der weer in ere hersteld, vaak met subsidie van de overheid, waarin talrijke vogels zich schuil kunnen houden en voedsel, zoals insecten, vinden.

- Een ander voordeel is de afname van predatie. Met name de vos wordt door jagers de laatste jaren in bedwang gehouden zodat die niet alle vogelnesten op de grond verslindt. „Tegenwoordig is ook de huiskat een grote vijand van de patrijs. Dat is wel jammer.” Naar schatting zijn er nog zo'n 5000 broedparen in Nederland.

(bron: AD Amersfoortse Courant)

BIOLOGISCH MOMENT

De (Vlaamse) gaai - *Garrulus glandarius*

● Een vogel die iedereen wel kent, maar ook herkent aan zijn karakteristieke roep die klinkt als 'schraak', maar meer nog wordt hij herkend aan zijn **mooie blauwe vleugelveren**. Een vogel waar je altijd naar omkijkt en waar je je medewandelaar altijd opmerkzaam op zal maken met de woorden 'zie je hem, die Vlaamse gaai', alhoewel hij de laatste jaren alleen maar Gaai genoemd mag worden.

● Zelf blijf ik het nog maar op zijn oude naam houden. Ik vind het al genoeg dat ik in onze taal en op mijn leeftijd het wisselen van de spelling moet bijhouden. De Vlaamse gaai is hoofdzakelijk een **standvogel**; maar de noordelijkste broedvogels trekken bij voedselschaarste naar het zuiden. Het is een vogel waar je altijd naar omkijkt, parmantig, fel, kortweg opvallend en een vorm van bijzonder.

● In de loop der jaren kan ik wel zeggen hem overal te zijn tegenkomen en zijn verschijning heeft mij altijd verrast. Op de meest onverwachte momenten tot op de voederplank toe. Zijn exotische verenkleed en schrille, scherpe roep maken de Vlaamse gaai voor een groot deel van het jaar een **opvallende vogel**. Vroeg in het voorjaar worden ze sociale vogels. Buiten het broedseizoen trekken ze rond in paren of in kleine troepjes.

● De balts bestaat voornamelijk uit het aannemen van allerlei houdingen en het spreiden van staart en vleugels. Behalve zijn karakteristieke 'schraak' heeft de Vlaamse gaai nog een rijke vocabulaire, zoals een luid, verdragend 'kiew' en een geluid als een onderdrukt

lachen, waarmee hij vermoedelijk een ekster imiteert. In het **broedseizoen** is hij zwijgzamer en moeilijk te zien, als hij van de ene tak op de andere wipt onder een dicht bladerdak.

● Vlaamse gaaien hielden zich vroeger meer op in het bos dan andere kraaiachtigen, maar de laatste jaren is hij steeds vaker in tuinen en parken te zien; ze nestelen zelfs tussen gebouwen. Als laagste in rang in de kraaienfamilie en tevens belangrijkste prooi van de havik heeft hij blijkbaar minder van de mens te duchten. 's Zomers geven ze de voorkeur aan **open loofhout met veel ondergroei**. In de winter schijnen ze voornamelijk afhankelijk te zijn van eikenbomen en tuinen om de dagen van voedselschaarste ook door te komen. In de herfst pakken ze eikels die ze begraven in de grond om ze 's winters op te graven.

● **Veldkenmerken:** bruinroze verenkleed; blauw met zwart gestreepte vleugelveren; wit-zwart gestreepte kuif witte stuit; geslachten gelijk. Nest: beide vogels bouwen aan het nest van takjes en aarde, bekleed met haar en worteltjes in boom of struik; legtijd april-juni; 3 à 6 eieren; worden 16 dagen door vrouwtje bebroed; jongen door beide ouders gevoerd; vliegen na 20 dagen uit. Voedsel: Zijn menu bestaat voor een groot deel uit insecten, zoals rupsen en libellen, allerlei bessen en zaden. De Vlaamse gaai voedt zich ook met eikels, eieren, jonge vogels, muizen en hagedissen.

(Tekst en aquarel Jan Christiaanse – overgenomen van De Groene Opkikker van IVN Woerden)

In Memoriam Jeroen Vis (1938-2021)

● Op zondag, 24 januari is Jeroen Vis overleden na geruime tijd ziek te zijn geweest. Jeroen is ruim 40 jaar actief lid geweest van IVN Eemland.

● In 1978 nam hij deel aan een zogenaamde 'groene cursus' en waarschijnlijk niet lang daarna begon hij de opleiding tot natuurgids. Op de Nieuwjaarsreceptie van IVN, in januari 2006 heeft hij van de toenmalige voorzitter, Pieter Augustinus, de zilveren IVN-speld gekregen vanwege 25 jaar actief lidmaatschap.

● Zolang ik Jeroen ken, sinds 2007, was hij actief bij zowel de Wandelwerkgroep als de Scholenwerkgroep. Jeroen was in zijn werkzame leven onderwijzer en dat is altijd merkbaar gebleven. Hij wist heel veel van de natuur en zijn kennis hield hij op peil door veel met zijn neus in de natuurboeken te zitten. Alles wat hij interessant vond schreef hij uit om het later nog eens terug te kunnen lezen. Hij bracht zijn kennis graag over op zowel

volwassenen als kinderen. Wie kent zijn verhaal niet over de ontwikkeling van galwespen? Een ander geliefd onderwerp van Jeroen was 'bomen in de winter'. Met veel geduld legde hij uit dat de knoppen van de eik, spiraalsgewijs om de tak liggen en vertelde hij over langlot en kortlot. Jeroen was van mening dat natuurgidsen soms te weinig kennis van zaken hebben. Hij spijkerde dat graag bij.

● Na zijn pensionering in 2000, heeft hij zich aangesloten bij de Scholenwerkgroep. Vanaf 2001 was hij korte tijd coördinator van deze werkgroep. De taken die bij het coördinatorschap hoorden werden verdeeld onder een aantal mensen. Jeroen verzorgde de contacten met de scholen. Helaas werd hij een jaar later getroffen door een herseninfarct. Als gevolg hiervan verminderde zijn zicht en ging het lopen moeizaam. Gelukkig was Jeroen gauw weer actief bij IVN Eemland maar het coördinatorschap werd overgedragen aan Alma en Mary.

● Jeroen was de initiatiefnemer van de slootlessen. Toen Soest 950 jaar bestond in 1979, werd het slootvissen voor de kinderen op het programma gezet. Sindsdien is het jaarlijkse 'familievissen', een gezamenlijke activiteit van Wandelwerkgroep en Scholenwerkgroep een succes! Voor het slootvissen kon beginnen, verzorgde Jeroen het contact met de boer en de gemeente Soest om te voorkomen dat het schonen van de sloten en het maaien van de bermen te vroeg, namelijk vóór de lessen, zou gebeuren. De lespakketten voor deelnemende scholen, bracht Jeroen graag op zijn fiets rond om het contact met de diverse scholen te houden. Dit heeft hij gedaan tot de informatie digitaal verstuurd ging worden.

● Jeroen was helemaal in zijn element aan de sloot. Kinderen (en volwassenen!) hingen aan zijn lippen als hij vertelde over de roofzucht van de larve van de geelgerande watertor. En als de kinderen een waterschorpioen zagen met een enorme 'stekel' aan zijn achterlijf, dan legde Jeroen uit dat die stekel een adembuis is waarmee ze door het wateroppervlak 'steken' om lucht te halen.

● Jeroen was een trouw bezoeker van de vergaderingen van zowel de Scholen- als Wandelwerkgroep. Hij dacht altijd actief mee. Het gidsen van wandelingen deed hij niet graag meer vanwege zijn beperkte mobiliteit. Maar eigenlijk hadden we Jeroen er wel graag bij vanwege zijn kennis. Er werden manieren gezocht om hem toch mee te laten doen. De herfstwandelingen heeft hij lang kunnen doen omdat er niet zo hard gelopen en bij elke paddenstoel stilgestaan wordt.

● Op 1 april 2019 namen we afscheid van Jeroen bij de Wandelwerkgroep. De slootlessen van dat jaar waren zijn laatste lessen voor de Scholenwerkgroep.

Met Jeroen gaat er een bevlogen IVN'er met heel veel kennis over de natuur maar ook over de geschiedenis van IVN- Eemland verloren. We zullen Jeroen en zijn verhalen gaan missen maar niet vergeten.

Tanneke Voorintholt

